

HC 5A, 05-03-2018, Totstandkoming van overeenkomsten

Goederenrecht en verbintenissenrecht

- Goederenrecht is de verhouding tussen een persoon en een goed.
- Verbintenissenrecht is de verhouding tussen een persoon en een persoon.

Het verschil ligt dus in de verhouding.

Goederenrecht

Vragen in het goederenrecht zijn bijvoorbeeld:

- “Hoe verkrijgt A de eigendom van het huis van B?”
- “Hoe vestigt bank B een pandrecht op de auto van C?”
- “Hoe verliest D het bezit van zijn kat?”
- “E heeft een vruchtgebruik op de tuin van F. Is hij bevoegd dit over te dragen aan G?”
- In het goederenrecht gaat het dus vooral over het verliezen en het verkrijgen van eigendom. Hieruit blijkt dus de verhouding tussen persoon en goed.

Verbindenissenrecht

Vragen in het verbintenissenrecht zijn bijvoorbeeld:

- “Hoe sluiten A en B een koopovereenkomst?”
- “C rijdt D aan met zijn fiets, is C jegens D aansprakelijk?”
- “E maakt dokterskosten ten behoeve van de kat van F, kan hij deze terug krijgen van F?”

In het verbintenissenrecht gaat het dus om de vraag hoe we ons ten opzichte van elkaar moeten gedragen. Hieruit blijkt dus de verhouding tussen een persoon en een persoon. In het verbintenissenrecht zijn er daarnaast regels met een wat meer open karakter dan in het goederenrecht, zoals ‘goede trouw’. In het goederenrecht zijn er meer gesloten begrippen.

Onderdelen van het verbintenissenrecht

- Verbintenissen uit overeenkomst (contractenrecht), ex. art. 6:213 BW.
- Verbintenissen uit de wet ((buitencontractuele) aansprakelijkheidsrecht):
  - Onrechtmatige daad (6:162 BW);
  - Zaakwaarneming (6:198 BW);
  - Onverschuldigde betaling (6:203 BW);
  - Ongerechtvaardigde verrijking (6:212BW).

Uiteindelijk hebben alle onderdelen uit het verbintenissenrecht met de wet te maken. De overeenkomst staat namelijk ook in de wet. Het onderscheid tussen verbintenissen uit overeenkomst en verbintenissen uit de wet is er omdat het de bedoeling is dat de afspraak de verplichting concretiseert, op het moment dat partijen zelf iets afspreken. Het fenomeen van de overeenkomst vloeit voort uit de wet, maar de concrete verplichtingen die uit de overeenkomst voortvloeien zijn dus een gevolg van de partijafpraak. Als er geen sprake is van een van deze verbintenissen, dan is er geen juridische verplichting. Een verbintenis heeft namelijk een grondslag nodig.

Opbouw van verbintenissenrecht in dit vak

Er zullen 4 hoorcolleges over het contractenrecht zijn en 2 hoorcolleges over het aansprakelijkheidsrecht. Dit zal in de hoorcolleges worden uiteengezet:

- Mag je contracteren met wie je wilt, en hoe sluit je contracten (5A)?
- Mag je alles afspreken wat je wilt, en wie mogen contracten sluiten (5B)?
- Zijn partijen altijd aan het contract gebonden, wat er ook gebeurt? Wat gebeurt er als mensen zich niet aan het contract houden (6A en 6B)?
- Hoe kun je van het contract af (6B)?

Mag je contracteren met wie je wilt?

Dit is de eerste vraag die we nader zullen belichten tijdens dit hoorcollege. Het antwoord op deze vraag is ja, in principe mag je contracteren met wie je wilt. Er is namelijk het beginsel van contractsvrijheid.

Uit dit beginsel valt daarnaast ook af te leiden dat je vrij bent om zelf te beslissen wat de inhoud van het contract is. De vraag die hier rijst is waarom er zoveel wettelijke regels zijn in het contractenrecht als er contractsvrijheid is. Deze wettelijke regels bestaan veelal uit regelend recht. Partijen mogen er dus van af wijken. Dit recht is er zodat partijen gemakkelijk een overeenkomst kunnen sluiten. Ze kunnen namelijk gewoon de regels uit de wet gebruiken bij hun overeenkomst, zodat ze niet alle verhoudingen zelf hoeven te bepalen. Er is ook een deel van het contractenrecht dat bestaat uit dwingend recht. Dit komt later aan de orde.

Hoe sluit je contracten?

De rest van dit hoorcollege zal over deze vraag gaan. Door de vorige vraag weten we nu dat er in beginsel contractsvrijheid is. De vraag die nu rest is hoe zo'n contract dan moet worden gesloten. Het antwoord hierop ligt in art. 6:217 BW: aanbod en aanvaarding. Aanbod en aanvaarding hoeven niet in een bepaalde vorm worden gegoten. Aanbod en aanvaarding mogen dus plaatsvinden op de manier die je zelf kiest. Dit is het beginsel van consensualisme: als partijen consensus hebben, dan is er een overeenkomst. Hierdoor ontstaat vaak onduidelijkheid over de vraag óf er een overeenkomst is gesloten of niet. Er zijn uitzonderingen waarbij er wel een bepaalde vorm is vereist.

Is dit (art. 6:217 BW) voldoende?

Nee, er kan namelijk een boel misgaan bij het sluiten van een contract, zoals:

- Iemand die zich per ongeluk verspreekt.
- Mensen die elkaar verkeerd begrijpen.
- Iemand die iets zegt onder invloed van een geestelijke stoornis.
- Door ruis op de lijn ontstaat een misverstand.

Uitspraak: Eelman/Hin

Eelman verkoopt zijn boerderij aan Hin. Vervolgens weigert Eelman de overeenkomst na te komen. Eelman stelt dat hij zijn boerderij heeft verkocht omdat hij bang was voor geesten die op de boerderij aanwezig waren. Er zijn dus twee botsende belangen. Aan de ene kant het belang van Eelman. Hij wilt slechts gebonden zijn als zijn verklaring met zijn wil overeenkomt. Daar tegenover staat het belang van Hin. Hij heeft in vertrouwen op de verklaring van Eelman de overeenkomst gesloten. Er is dus een belangenafweging. De uitspraak van de HR luidt hier dat iemand die niet wist en niet behoorde te weten dat de verklaring van de verkoper niet overeenstemde met zijn wil, wordt beschermd door het beginsel van de goede trouw. De overeenkomst moet gewoon worden uitgevoerd. Door de uitspraak Eelman/Hin zien we dat er in het beginsel van contractsvrijheid iets is veranderd. Het gaat namelijk niet meer alleen om de autonomie van partijen, maar er is ook nog een ander beginsel. Dit is het vertrouwensbeginsel, ex. art. 3:35 BW. Dit beginsel strekt ertoe dat mensen die terecht vertrouwen op de verklaring van iemand anders, moeten worden beschermd. Dit heeft te maken met het beginsel van rechtszekerheid.

Nadere analyse

Aanbod en aanvaarding zijn allebei rechtshandelingen in de zin van art. 3:33 BW. Voor een rechtshandeling zijn er een op rechtgevolgen gerichte wil en een daarmee overeenstemmende verklaring nodig. Als er een ontspoorde wilsverklaring (als wil en verklaring niet overeenstemmen) is dan kan de andere partij zich beroepen op het beginsel van gerechtvaardigd vertrouwen dat is neergelegd in art. 3:35 BW. Als je goede redenen hebt om te twijfelen of er een ontspoorde wilsverklaring is, dan ben je niet te goeder trouw in de zin van art. 3:35 BW. Bij goede trouw gaat het er dus niet om of je genoeg je best hebt gedaan om te achterhalen of de wilsverklaring klopt.

Wat kan er mis gaan?

Er kan sprake zijn van wilsontbreken. Er is hier sprake van wanneer er een discrepantie bestaat tussen wil en verklaring. Het gevolg hiervan is in beginsel nietigheid. Behalve bij een geestelijke stoornis, dan is er vernietigbaarheid, ex. art. 3:34 lid 2 BW. Er kan ook sprake zijn van wilsgebreken. Bij wilsontbreken wordt de wil gebrekkig gevormd. Het gevolg hiervan is vernietigbaarheid. Wilsgebreken is er in de volgende gevallen: bedrog, bedreiging, misbruik van omstandigheden en dwaling.

Totstandkoming rechtshandelingen

Overeenkomsten kunnen tot stand komen door een geopenbaarde wil in de zin van art. 3:33 BW of door opgewekt vertrouwen in de zin van art. 3:35 BW. Dit is de wilsvertrouwensleer. Opgewekt vertrouwen gaat alleen een rol spelen als er bij de geopenbaarde wil iets mis ging. Op die tweede weg moet je je beroepen in een concreet geval.

Geopenbaarde wil

Dit staat in art. 3:33 BW. Zoals we eerder zagen is men vrij om zelf een vorm van verklaring te kiezen, ex. art. 3:37 lid 1 BW. Voor het moment van totstandkoming is bepalend wat er staat in lid 3 van datzelfde artikel. De verklaring moet volgens dat artikel de persoon hebben bereikt waar de verklaring op gericht is. Een aanbod heeft dus pas werking als het diegene tot wie het aanbod gericht is, heeft bereikt. Hetzelfde geldt voor aanvaarding. Als beiden de ander bereikt, dan is er een overeenkomst. Stel er gaat iets mis met het bereiken, dan valt dit onder het risico van de geadresseerde als het aan hem te wijten is (bijvoorbeeld als zijn hond de brief met het aanbod kapot maakt). Een onjuiste overbrenging geldt als verklaring van de afzender, tenzij de onjuist overbrenging gevolg is van het handelen van de ontvanger, ex. art. 3:37 lid 4 BW.

Discrepantie wil en verklaring

Een verklaring kan door diverse oorzaken afwijken van de wil, zoals door:

- Een vergissing;
- Een verspreking;
- Een verschrijving;
- Dubbelzinnig woordgebruik (een misverstand).

Uitspraak: Bunde/Erckens

Er was sprake van onteigening. Erckens verkoopt een pand aan gemeente Bunde. In de overeenkomst tussen beide partijen staat dat Bunde de belastingschade van Erckens zal vergoeden. De vraag in dit arrest was wat de term 'belastingschade' precies inhoudt. De rechter vond dat Erckens redelijkerwijze tot het idee kon komen dat hij had bij belastingschade. De rechtsregel die de HR bij dit arrest formuleerde is dat het bestaan en de inhoud van de overeenkomst worden bepaald door datgene wat partijen redelijkerwijs mochten afleiden uit verklaringen en gedragingen.

Casus I: was de wil op een rechtsgevolg gericht?

A belooft aan zijn maîtresse B om voor haar een vakantiehuis te kopen op Kreta. A overlijdt. Vervolgens maakt B jegens de weduwe van A aanspraak op nakoming van de overeenkomst. De vraag is hier of er wel een geldige overeenkomst tot stand is gekomen? Hiervoor moet gekeken worden naar art. 3:33 jo. art. 6:217 BW. Is er een op rechtsgevolgen gerichte wil in de zin van art. 3:33 BW? Dat is hier moeilijk te achterhalen. Daarnaast moeten verbintenissen volgens art. 6:227 BW bepaalbaar zijn. Een vakantiehuis op Kreta is niet bepaalbaar, het is niet voldoende concreet.

Casus II

C spreekt met zijn neef D af dat als deze tot zijn 18^e verjaardag niet rookt en niet drinkt hij hem € 1.000,- zal geven. Het is natuurlijk erg moeilijk om te achterhalen of D zich aan de afspraak heeft gehouden. D wilt nakoming van de overeenkomst bij de rechter af dwingen. Volgens de rechter was de verplichting van C een sociale verplichting en niet een juridische verplichting. De wil van C, in de zin van art. 3:33 BW, was namelijk niet om een juridische verplichting in het leven te roepen.

Opgewekt vertrouwen

Dit is uitgewerkt in art. 3:35 BW. N.B. dit artikel kan alleen worden toegepast in het geval van wilsontbreken! Art. 3:35 BW bevat 2 vereisten. Ten eerste moet degene tot wie de verklaring was gericht ook op de verklaring hebben vertrouwd. Ten tweede moest hij er in de gegeven omstandigheden redelijkerwijze op kunnen vertrouwen. Dit is te vinden in art. 3:11jo art. 3:35 BW.

Uitspraak: Hajziani/Van Woerden

Hajziani komt uit Marokko en spreekt slecht Nederlands. Van Woerden legt aan Hajziani een verklaring voor waarin staat dat Hajziani de arbeidsovereenkomst met wederzijds goedvinden van Van Woerden beëindigt. Hajziani tekent de overeenkomst. Later stelt hij echter dat hij de strekking van de overeenkomst niet begreep. De vraag die hier rijst is of Hajziani een beroep kon doen op art. 3:35 BW. De rechtsregel die de HR hier formuleert is dat de werkgever er met redelijke zorgvuldigheid voor moet zorgen dat het zeker is dat de werknemer begreep wat hij ondertekende.

Uitspraak: Westhoff/Spronsen

Westhoff is vrachtwagenchauffeur bij Spronsen. Na een rit is Westhoff geïrriteerd omdat hij niet teruggebracht werd naar zijn eigen auto. Hij zegt tegen Spronsen: "Ik pak mijn zootje, je bekijkt het maar, en ik kom niet meer terug!". Na deze uitspraak kwam Westhoff 3 dagen achter elkaar niet naar zijn werk. Spronsen beschouwt de arbeidsovereenkomst met Westhoff als beëindigd. Westhoff stelt vervolgens dat Spronsen na had moeten gaan of Westhoff de arbeidsovereenkomst wel echt wilde beëindigen. Westhoff stelt dat ook al is de arbeidsovereenkomst beëindigd, Spronsen daar slechts een beroep op mag doen als hij nadeel lijdt door de ongedaanmaking van het ontslag. De HR bepaalde hier dat Spronsen erop mocht vertrouwen dat Westhoff ook daadwerkelijk ontslag wilde nemen. Westhoff kwam na zijn verklaring namelijk 3 dagen lang niet op werk. De HR formuleert daarnaast de regel dat als Westhoff zijn verklaring had gedaan onder invloed van een geestelijke stoornis, het dan onaanvaardbaar zou zijn dat Spronsen beroep doet op de verklaring als Spronsen geen nadeel lijdt bij ongedaanmaking van het ontslag.

- In een dergelijke casus kijk je op het tentamen eerst naar art. 3:33 BW, daarna naar art. 3:35 BW en daarna naar de redelijkheid en billijkheid. N.B. alleen een beroep doen op redelijkheid en billijkheid als een bepaalde situatie echt onaanvaardbaar is!

Uitspraak: Kamerman/Aro Lease

Mevrouw Kamerman en meneer Choo hebben een relatie. Kamerman heeft op het verzoek van Choo ermee ingestemd dat haar naam wordt gebruikt in zijn nieuwe bedrijf. Choo heeft de handtekening van Kamerman vervalst. Vervolgens heeft Choo in het handelsregister laten opnemen dat Kamerman eigenaar was van het bedrijf. Daarna heeft Choo een leasecontract gesloten en daarbij heeft hij wederom de handtekening van Kamerman vervalst. Is Kamerman nu gebonden aan het leasecontract? De vraag hier is hoe het vertrouwensbeginsel moet worden toegepast op het moment dat iemand geconfronteerd wordt met een vervalste handtekening? De HR bepaalt hier dat wanneer iemand zijn of haar handtekening vervalst is, diegene zich kan beroepen op de valsheid van de handtekening, zelfs indien degene tot wie de verklaring is gericht redelijkerwijze mocht aannemen dat de handtekening echt was. Onder bijzonder omstandigheden kan van deze rechtsregel worden afgeweken, maar in beginsel heeft de rechtsregel gelding.

Hof Den Bosch

Het bedrijf Otto heeft op haar website gedurende een paar dagen lcd televisies aangeboden voor 99 euro. Ruim 11.000 mensen hebben een televisie besteld via de website. Allen hebben een geautomatiseerde bevestiging ontvangen. Is er nu een overeenkomst tot stand gekomen? Volgens het Hof is er geen overeenkomst tot stand gekomen. 99 euro is namelijk geen normale prijs voor een televisie en er stond nergens op de site dat er een actie was. Het Hof stelde dat de consumenten niet op de prijs mochten vertrouwen die op de website stond aangegeven.

Hof Den Haag

Huurder (H) huurt sinds 2002 een kantoorpand met buitenterrein als parkeerplaats. Er is een nieuwe verhuurder (V). V wilt een nieuwe overeenkomst sluiten waarbij H niet langer de parkeerplaats mag gebruiken. H is het hier niet mee eens en hij streept de bepaling waarin staat dat hij de parkeerplaats niet meer mag gebruiken gewoon door. Vervolgens stuurt hij de overeenkomst ondertekent terug. V ondertekent de overeenkomst. Mag H nu het parkeerterrein gebruiken? De rechter overwoog dat H inderdaad het parkeerterrein mocht gebruiken. V had namelijk niet moeten tekenen om kenbaar te maken dat hij het niet eens was met het doorstrepen.

HC 5B, 07-03-2018; Wilsgebreken, handelingsonbekwaamheid en strijd met de wet, de openbare orde of de goede zeden

Nietigheid

Er is sprake van nietigheid in het geval van: wilsonbreken, ex. art. 3:33 BW; niet voldoen aan de voorgeschreven vorm, ex. art. 3:39 BW; strijd met de wet, de goede zeden of de openbare orde, ex. art. 3:40 BW; en bij handelingsonbevoegdheid, ex. art. 3:43 BW. Er is sprake van handelingsonbevoegdheid wanneer iemand zo nauw betrokken is bij een bepaalde aangelegenheid dat diegene niet tot een bepaalde handeling bevoegd is. Een voorbeeld hiervan is een rechtszaak waarin het gaat om de nietigheid van de koop van een huis, waarna de advocaat van een van de partijen dat huis koopt. Handelingsonbevoegdheid heeft dus te maken met de relatie tussen persoon en zaak. N.B. Dit moet niet verward worden met beschikkingsonbevoegdheid!

Vernietigbaarheid

Er is sprake van vernietigbaarheid in het geval van: handelingsonbekwaamheid, ex. art. 3:32 BW; geestelijke stoornis, ex. art. 3:34 BW; bedrog bedreiging en misbruik van omstandigheden, ex. art. 3:44 BW; pauliana, ex. art. 3:45 BW; en bij dwaling, ex. art. 6:228 BW. N.B. Handelingsonbekwaamheid is niet hetzelfde als beschikkingsonbevoegdheid. Handelingsonbekwaamheid heeft met de persoon te maken. Een kind is bijvoorbeeld handelingsonbekwaam, dit vloeit namelijk voort uit de wet. Dit bepaalt echter niet dat een kind ook beschikkingsonbevoegd is ten aanzien van zijn eigendom.

4 wilsgebreken

Er zijn 4 wilsgebreken te vinden in de wet.

- Bedreiging, ex. art. 3:44 lid 2 BW.
- Bedrog, ex. art. 3:44 lid 3 BW.
- Misbruik van omstandigheden, ex. 3:44 lid 4 BW.
- Dwaling, ex. art. 6:228 BW.

Dwaling kan alleen plaatsvinden in het geval van overeenkomsten. Van de andere drie kan sprake zijn bij rechtshandelingen. Dit is dus breder. Dwaling biedt echter een ruimere bescherming dan bedreiging, bedrog en misbruik van omstandigheden. Dwaling ligt in het verlengde van bedrog. Hetzelfde geldt voor misbruik van omstandigheden ten aanzien van bedreiging. In een concrete situatie worden meestal beiden aangevoerd (dus bijvoorbeeld primair bedrog en subsidiair dwaling). Dwaling is namelijk makkelijker te bewijzen dan bedrog. Als het dan niet lukt om bedrog te bewijzen, dan kan altijd nog geprobeerd worden om dwaling te bewijzen.

Misbruik van omstandigheden

Bij misbruik van omstandigheden zijn er twee categorieën te onderscheiden, enerzijds de noodtoestand en anderzijds de psychische afhankelijkheid. De vereisten voor een beroep op noodtoestand zijn dat er sprake moet zijn van bijzondere omstandigheden, waarvan de wederpartij wist dan wel behoorde te weten. Daarnaast moet er een causaal verband bestaan tussen de bijzondere omstandigheden en de rechtshandeling. Het is dus niet vereist dat de wederpartij verantwoordelijk is voor de toestand. Tenslotte moet er sprake zijn van misbruik in de zin van art. 3:44 lid 4 BW.

Uitspraak: S'Energy/Delta

S en D hebben een joint venture, Sunergy. S verkoopt zijn aandelen in Sunergy aan D voor de prijs van € 32 miljoen. Dit gebeurt via een vaststellingsovereenkomst in de zin van art. 7:900 BW. S vordert vernietiging van deze overeenkomst bij de rechter wegens misbruik van omstandigheden, ex. art. 3:44 lid 4 BW. De HR oordeelt dat nadeel niet is vereist voor vernietiging wegens misbruik van omstandigheden. Wel stelt de HR dat de overeenkomst niet of niet voor dezelfde voorwaarden zou zijn gesloten als er geen sprake was geweest van de misbruik van omstandigheden. Volgens de HR moet wel worden meegewogen of D verantwoordelijk is voor de misbruik van omstandigheden. Alle omstandigheden zijn dus relevant. De wilsgebreken beschermen dus de autonomie (zie het vorige hoorcollege, 5A) van partijen.

Algemene opmerkingen

Zie art. 3:44 lid 5 BW. Stel nou dat een wilsgebrek wordt veroorzaakt door een derde, wat kan degene wiens wil gebrekkig tot stand is gekomen in zo'n situatie doen? Kies je hier voor het autonomiebeginsel of het vertrouwensbeginsel? Het vertrouwensbeginsel geeft hier de doorslag. N.B. Nadeel is niet vereist voor alle wilsgebreken!

Inroepen wilsgebrek

Een wilsgebrek kan ingeroepen worden in wet en buiten wet, ex. art. 3:49 BW. De wet geeft hier geen vormvoorschrift voor. Het inroepen van een wilsgebrek in een concreet geval: V verkoopt en levert een auto aan K op 1 maart. Vervolgens vernietigt K de overeenkomst op grond van dwaling, ex. art. 6:228 BW op 10 maart. Vernietiging heeft terugwerkende kracht, ex. art. 3:53 lid 1 BW. De rechtshandeling heeft dus niet bestaan. De verkoper is dus altijd eigenaar gebleven. De titel is vernietigd, daarom heeft er nooit een geldige eigendomsoverdracht plaatsgevonden.

Dwaling

Dwaling is de situatie waarin er sprake is van een onjuiste voorstelling van zaken. Of er sprake is van dwaling is het beste uit te leggen aan de hand van een paar voorbeelden:

1. A koopt auto van B om aan de Parijs-Dakar deel te nemen. De auto blijkt dit niet aan te kunnen.
2. C koopt een schilderij van D. Dit schilderij blijkt niet van schilder X te zijn, maar van schilder Y.
3. E koopt een tv van F voor € 1.200. Dezelfde tv blijkt 2 huizen verderop voor € 900 te koop te staan.
4. H koopt pand van I om winkel te vestigen. Dit blijkt in strijd met het bestemmingsplan.
5. J koopt huis van K met scheuren in muren. Er blijkt een groot probleem met fundament te zijn.

In voorbeeld 3 is geen sprake van dwaling. Dit is gewoon hoe kapitalisme kan werken. Bij de andere voorbeelden hangt de vraag of er dwaling is af van de omstandigheden van het geval.

Dwaling t.a.v. persoon

De vraag is vaak of de dwaling voor rekening van dwalende is. Voorbeelden hiervan zijn:

- A contracteert B om zijn huis te schilderen. B blijkt daar geen enkele ervaring mee te hebben.
- C huurt D in voor een spoedklus. D blijkt zwanger.

Het is van te voren vaak moeilijk om een juiste voorstelling van zaken te krijgen ten aanzien van personen. Reden hiervoor is bijvoorbeeld dat men tijdens een sollicitatiegesprek niet mag vragen of iemand de intentie heeft om in de nabije toekomst zwanger te raken.

Relevante vragen ten aanzien van dwaling

Als de dwaling afhangt van de omstandigheden van het geval, dan is het belangrijk om bepaalde vragen te stellen. Een belangrijke vraag bij dwaling is of partijen, of een van de partijen, zich bewust waren van de dwaling. Daarnaast is het belangrijk om te weten of de eigenschap ten aanzien waarvan de dwaling bestond, zichtbaar was.

Dwaling, ex. art. 6:228 BW: vereisten

Lid 1 van dat artikel stelt 4 positieve vereisten voor een beroep op dwaling. Ten eerste moet er sprake zijn van dwaling. Ten tweede moet er een causaal verband bestaan tussen de dwaling en de overeenkomst, of er moet dwaling bestaan ten aanzien van een essentiële eigenschap. Ten derde moet de essentiële eigenschap kenbaar zijn. Ten slotte moet er sprake zijn van één van de drie dwalingsgevallen uit lid 1. Daarnaast stelt lid 2 van het artikel 2 negatieve vereisten. Ten eerste mag de dwaling niet bestaan ten aanzien van een uitsluitend toekomstige omstandigheid. Ten tweede dient de dwaling niet voor rekening van de dwalende te blijven.

Kenbaarheid

De wederpartij begreep of moest begrijpen dat de omstandigheden waaromtrent werd gedwaald van doorslaggevend betekenis waren. Dit kan gezien worden als een uitwerking van het vertrouwensbeginsel, ex. art. 3:35 BW. Kenbaarheid speelt een rol bij sub a, b en c van art. 6:228 lid 1

BW.

Drie gevallen van dwaling

Er kunnen drie gevallen van dwaling zijn, ex. art. 6:228 lid 1 BW. Ten eerste kan de dwaling ontstaan door een inlichting van de wederpartij, zie sub a. Ten tweede kan dwaling ontstaan door een schending van de spreekplicht, zie sub b. Ten slotte kan er wederzijdse dwaling bestaan, zie sub c. Bij wederzijdse dwaling verkeren beide partijen in een onjuiste voorstelling van zaken.

Onjuiste mededeling, sub a: Baris/Riezenkamp

Het is bij een onjuiste mededeling niet van belang of de mededeling te goeder trouw is gedaan. Dit is te zien in het arrest Baris/Riezenkamp. In deze casus koopt Riezenkamp bromfietsonderdelen van Baris. Riezenkamp koopt deze onderdelen voor zijn eigen bedrijf. Vervolgens beroept Riezenkamp zich op dwaling. Baris had namelijk gezegd dat de fabricagekosten van de bromfiets fl. 135 waren, terwijl zij in feite fl. 230 waren. De HR oordeelt hier dat er een plicht bestaat om te voorkomen dat je in dwaling geraakt. Maar in beginsel moet je kunnen afgaan op mededelingen van de wederpartij. De HR stelt hier dus dat vertrouwen de leidende maatstaf moet zijn in het maatschappelijk verkeer.

Uitspraak: Booy/Wisman

Feiten: Wisman koopt van Booy een mobiele kraan. Van tevoren had Wisman verteld dat hij de mobiele kraan wilde gebruiken op de openbare weg. Daar is een kentekenbewijs voor nodig. Booy zei dat Wisman dit kentekenbewijs bij een bepaalde kraan sowieso wel zou krijgen. Het krijgen van dit kentekenbewijs is dus erg belangrijk voor Wisman. Achteraf blijkt dat de kraan niet voldoet aan de eisen om in aanmerking te komen voor een kentekenbewijs. Wisman beroept zich op dwaling. Hij vordert vernietiging van de koopovereenkomst. Rechtsvraag: kan Wisman zich in de huidige casus op dwaling beroepen? Rechtsoverweging: volgens de HR verkeerde Wisman bij het sluiten van de overeenkomst in een onjuiste voorstelling van zaken. Hij ging er namelijk vanuit dat hij met de kraan die hij kocht op de openbare weg zou kunnen rijden. Het staat hier niet in de weg dat de verkrijging van het kentekenbewijs een toekomstige omstandigheid was. Rechtsregel: Een beroep op dwaling zal in beginsel slagen als een koper bij een koopovereenkomst van een onjuiste voorstelling van zaken uitgaat. Het hoeft niet perse in de weg te staan dat het om een toekomstige omstandigheid gaat. Een mededelingsplicht prevaleert dus boven een onderzoeksplicht.

Zwijgen, sub b: Van der Beek/Van Dartel

Bij sub b geldt dat de wederpartij de dwalende had behoren in te lichten. Dit is uitgewerkt in het arrest Van der Beek/Van Dartel. Van Dartel verkoopt zijn huis aan Van der Beek, terwijl Van Dartel wist dat de gemeente had bedreigd de woning op te vorderen. Van Dartel verzwijgt dit tegenover Van der Beek. Van der Beek vertelt Van Dartel dat haar gezin bestaat uit 5 personen, maar dat ze de woning verhuurt aan 12 gastarbeiders. De gemeente vordert de woning op. Vervolgens beroept B zich op dwaling. Van Dartel stelt dat Van der Beek heeft verzuimt in haar onderzoeksplicht. Het hof bepaalt dat de gastarbeiders die de woning van Van der Beek huren, Van der Beek extra redenen geven om onderzoek te doen. De HR bepaalt dat het bewust achterwege laten van een essentiële mededeling, bedrog vormt. Hieruit blijkt wederom dat een mededelingsplicht prevaleert boven een onderzoeksplicht. Zie hiervoor ook het arrest Van Geest/Nederlof.

Zwijgen, sub b: Eekhof/Riagg

Tijdens het sollicitatiegesprek geeft werkgever Riagg aan dat continue aanwezigheid tijdens zomermaanden essentieel is. Eekhof zegt dat ze dit begrijpt. 8 dagen nadat ze in dienst treedt meldt Eekhof dat ze zwanger is en dat ze gedurende de zomermaanden verlof wilt. Riagg vernietigt de arbeidsovereenkomst wegen dwaling. De rechter vond hier dat Riagg terecht vernietigd had.

Wederzijdse dwaling, sub c:

Bij wederzijdse dwaling hebben beide partijen dezelfde onjuiste voorstelling van zaken. Dit kan uit worden gelegd aan de hand van een casus. K koopt een schilderij van V dat door experts is toegeschreven aan Hercules Seghers. Achteraf komen andere experts tot een ander oordeel. De vraag rijst nu of K zich in dit geval op dwaling kan beroepen? Het hof zei in dit geval dat dat kan.

Wederzijdse dwaling, sub c: Van Smeden/Vereniging voor Christelijk Onderwijs

Een leraar sluit een arbeidsovereenkomst met de Vereniging voor Christelijk Onderwijs voor 2 uur extra onderwijs per week gedurende 1 jaar. Het gevolg hiervan is echter dat de leraar minder salaris verdient. De vraag is hier of een beroep op dwaling mogelijk is bij een uitsluitend toekomstige omstandigheid. De HR heeft hier bepaald dat partijen een verkeerde voorstelling hebben over het bestaande salaris, dus een beroep op dwaling is in dit geval mogelijk is.

Wederzijdse dwaling, sub c:

K koopt een 2e hands auto van V met een kilometerstand van 140.000 km. Later blijkt dat auto 100.000 km méér had gereden. K en V waren zich hier beide niet van bewust. Is vernietiging van de overeenkomst wegens dwaling mogelijk in de huidige casus? De rechter vond dat dat kon. De koper wordt dus beschermt.

Negatieve vereisten van art. 6:228 lid 2 BW:

Hier is het wederom de vraag of het gaat om een uitsluitend toekomstige omstandigheid. In deze casus besluit de gemeenteraad de groentemarkt te vestigen naast een café. Driessen koopt het café met de verwachting dat hij door de groentemarkt veel klanten zal krijgen. Vervolgens draait de gemeenteraad het besluit terug. Kan Driessen nu vernietigen van de overeenkomst eisen wegens dwaling? Nee, want er was hier sprake van een uitsluitend toekomstige omstandigheid.

Negatieve vereisten van art. 6:228 lid 2 BW: Booy/Wisman

Bestaat de dwaling in het arrest Booy/Wisman dan ook uit een uitsluitend toekomstige omstandigheid? Het antwoord op deze vraag is nee. De kraanwagen bezat op het moment van sluiting van de overeenkomst namelijk alle eigenschappen die in de weg stonden aan de kentekenverkrijging.

Uitspraak: Offringa/Vinck

Offringa koopt een huis van Vinck. Bij bezichtiging wordt Offringa door Vinck gewezen op scheuren in de muur. Vervolgens stelt Offringa geen vragen en doet geen onderzoek. Het fundament blijkt slecht, en de kosten van het herstel hiervan lopen erg hoog op. Kan Offringa de koopovereenkomst vernietigen wegens dwaling? Ja, de meldplicht gaat boven de onderzoeksplicht (zoals we net al zagen).

Solvabiliteit

Pas op met vernietigen in het geval van dwaling in de praktijk! Na vernietiging van de overdracht komt de titel te vervallen. Dat betekent dat de boel moet worden teruggedraaid. De overdracht heeft dus niet plaatsgevonden. De koper kan dus de koopprijs terugvorderen op grond van onverschuldigde betaling, ex. art. 6:203 BW. Als de wederpartij (de verkoper) dan niet solvabel is, dan ziet de koper zijn geld niet meer terug.

Handelingsonbekwaamheid

Er zijn twee mogelijkheden voor handelingsonbekwaamheid, ex. art. 3:32: 1:234 en 1:381 lid 1 BW. Deze twee mogelijkheden zijn minderjarigheid en ondercuratelestelling. N.B. Ondercuratelestelling heeft terugwerkende kracht op de dag dat zij is uitgesproken. Het rechtsgevolg van handelingsonbekwaamheid volgt uit art. 3:32 lid 2 BW. Meerzijdige rechtshandeling is vernietigbaar en eenzijdige rechtshandeling is nietig. Pas op, bij handelingsonbekwaamheid is er geen bescherming van art. 3:35 BW!

Nietigheid, ex. art. 3:40 BW

Hier moet goed onderscheid gemaakt worden tussen 3 aspecten:

- Het verrichten van de rechtshandeling zelf (het sluiten van de overeenkomst).
- Haar inhoud (de prestaties waartoe zij verplicht).
- Haar strekking (kenbare gevolgen en motieven, de bedoeling).

De structuur van art. 3:40 BW

Als het gaat om strijd met de wet dan moet je de vraag stellen wat de wet precies verbiedt. Verbiedt de wet nou het sluiten van een overeenkomst, dan is het toetsingskader lid 2 van dat artikel, of verbiedt de wet de inhoud of de strekking van de overeenkomst, dan is het toetsingskader lid 1.

Toepassing art. 3:40 door de Hoge Raad: Burgman/Aviolanda

De strekking van de overeenkomst is in strijd met de wet. Het nakomen van de verplichting uit de overeenkomst leidt tot strijd met de wet.